

PROVET I SAMHÄLLSLÄRA 22.3.2013 BESKRIVNING AV GODA SVAR

De beskrivningar av svarens innehåll som ges här är inte bindande för studentexamensnämndens bedömning. Censorerna beslutar om de kriterier som används i den slutgiltiga bedömningen.

De centrala bedömningsgrunderna i provet i samhällslära är examinandens innehållsmässiga kunskaper i ämnet och ett tillbörligt och precist bruk av centrala begrepp inom samhällsläran. En bedömningsgrund är också examinandens förmåga att tolka och att kritiskt bedöma information som beskriver samhälleliga fenomen, att dra slutsatser från den och att jämföra tolkningar av samhälleliga frågor samt att ta ställning till dem med hjälp av motiveringar. I de uppgifter som innehåller flera deluppgifter meddelas maximiantalet poäng per deluppgift i samband med uppgiften men svaret bedöms som en helhet.

Uppgift 1

Svaret behandlar alla delfrågor i uppgiften, och i alla delfrågor behandlas ekonomiska verkningar av skattelösningarna för både privathushållen och samhällsekonomin. Svaret redogör för hur eller varför olika skatteformer (progressiv inkomstskatt, energiskatt o.s.v.) belastar olika befolkningsgrupper på olika sätt. I och med att svaret behandlar hur de skattelösningar som nämns i uppgiften påverkar samhällsekonomin, lyfter det också fram att skattelösningarna ofta samtidigt har fördelar och nackdelar som riktas på olika sätt mot olika sektorer av samhällsekonomin. I svaret kommer det också fram att hushållens ekonomiska situation och samhällsekonomin tillstånd hänger ihop med varandra och återspeglas i varandra.

Uppgift 2

Svaret behandlar både demokrati- och rättstatsbegreppet. I svaret kommer det fram vilka kriterier för demokratins omfattning och förankring som beaktas när en stat bedöms med avseende på demokrati. Svaret redogör för de egenskaper i rättsordningen och de principer i rättskipning som förknippas med en modern rättsstat. I svaret kommer det fram att förutsättningen för en demokratisk rättsstat är att det finns vissa institutioner (strukturer, system) och att de är funktionsdugliga.

Uppgift 3

Svaret analyserar hur Finlands omgivning förändrades i säkerhetspolitiskt avseende efter att det kalla kriget tog slut och hur landets säkerhetspolitik har reagerat på förändringen. I svaret lyfter examinanden fram neutralitet och alliansfrihet som diskussionsämnen som har samband med de säkerhetspolitiska linjedragningarna i Finland. Svaret lyfter fram olika tolkningar av säkerhetsbegreppet samt de öppningar i Finlands säkerhetspolitik som har anknytning till en bred tolkning av säkerhetsbegreppet. Finland har deltagit i internationell militär och civil krishantering. I svaret diskuteras ekonomiska synpunkter i samband med olika säkerhetspolitiska lösningar för Finland.

Uppgift 4

Begreppen inflation och deflation definieras innehållsmässigt korrekt. Svaret tar upp problem som orsakas av deflation eller av en hög inflation så att olika aktörer i samhällsekonomin och olika tidsperspektiv beaktas. Det kommer fram i svaret att verkningarna av deflation eller en hög inflation i ett kort tidsperspektiv och inom en viss sektor av samhällsekonomin kan vara annorlunda än verkningarna i ett långt tidsperspektiv eller inom andra sektorer av samhällsekonomin. Det framgår att inflationen i och för sig inte nödvändigtvis uppfattas som ett problem för samhällsekonomin, såvitt den inte är för hög.

Uppgift 5

Finlands rättsordning består av skrivna och oskrivna normer. De skrivna normerna är grundlagen, övriga lagar, förordningar och de skriftliga normer som utfärdats av Europeiska unionen samt de åligganden som ingår i de internationella konventioner som Finland har godkänt. Rättspraxisen som utgörs av domstolsbeslut är en del av rättsordningen. De oskrivna normerna bygger på sedvanerätten.

Uppgift 6

I svaret ges en bedömning av testamentets lagenlighet och genomförandet av arvskiftet. Testamentet i fråga är inte lagenligt. Det beaktar inte bröstarvingarnas laglott som är hälften av arvet. Motiveringarna i testamentet rättfärdigar inte att en bröstarvinge lämnas utan arv. Hälften av arvet utgör en disponibel kvot som man kan förordna om genom ett testamente. Då Olav inte hade erkänt Jakob som sin son, har denne inte bröstarvingsrätt till laglotten och inte heller rätt till ett underhållsbidrag, men genom ett testamente kan Jakob få disponera över egendom ur den disponibla kvoten. Dessutom har maken giftorätt till sin makes egendom för det fanns inget äktenskapsförord i detta fall. Bröstarvingarna kan göra anspråk på sin laglott och också anföra att Olavs maka har fått en ogrundad fördel eftersom äktenskapet var kortvarigt. En jämkning av delningen eller arvskiftet genom ett domstolsbeslut kan komma i fråga i detta fall.

Uppgift 7

a)

Avsikten är att stödja ekonomisk tillväxt och sysselsättning i medlemsländerna, dock inom ramen för inflationsmålet. ECB:s uppgifter har definierats i grundfördraget. ECB:s uppgift är att bevaka prisstabiliteten i euroområdet. Banken har en oberoende ställning och den fastställer styrräntorna utan att regeringarna i medlemsländerna kan utöva inflytande. Den ansvarar också för sedelemissionen samt för stabiliteten i och kontrollen av euroområdets finansieringssystem. (3 p.)

b)

För att få kontroll över eurokrisen har ECB stött medlemsländernas ekonomi genom åtgärder som delvis har ansetts stå utanför det som ankommer på ECB enligt grundfördraget. Styrräntorna har sänkts och ECB har haft som syfte att säkra att finansieringssystemet fungerar genom att ge förmånlig lånefinansiering. ECB har köpt krisländernas statsobligationer på sekundärmarknaden och har deltagit i stödpaketet till dem. ECB har därmed tagit steg bort från en traditionell penningpolitik så som några politiska beslutsfattare har krävt under eurokrisen. (3 p.)

Uppgift 8

a)

Man kan anse att Verheugen ser nationalismen som ett hot mot Europas framtid och utvecklingen av en europeisk identitet. Enligt honom är Europas historia ett bevis på detta. Rydman anser å andra sidan att nationalismen är en naturlig del av Europas historia och inte motsatsen till en europeisk identitet. Enligt honom kunde kväsandet av nationalismen snarast hämma integrationsprocessen. (3 p.)

b)

Nationalkänslan har lyfts fram i diskussionerna om migrationspolitikens riktning i flera europeiska länder. Också frågan om EU-medborgarnas fria rörlighet och rättigheten att arbeta inom EU-området har gett upphov till nationalistiska utbrott. Flera europeiska parlament har nuförtiden högerpartier som vädjar till nationalkänslan. I de länder som drabbats av skuldсанering, i synnerhet Grekland, har skuldskrisen i Europeiska unionen väckt en kraftig nationalkänsla. (3 p.)

Uppgift +9

a)

I svaret konstateras att antalet kommuner skulle minska och de kommuner som blir kvar skulle vara större till omfattningen. (2 p.)

b)

I svaret behandlas aspekter som talar för och emot kommunsammanslagning ur olika aktörers synvinkel, t.ex. kommuninvånarnas, enskilda kommuners och statens. I svaret granskas kommunstrukturreformen ur både ekonomiska, demografiska och administrativa perspektiv samt ur perspektiv som har att göra med hur det demokratiska systemet fungerar. (4 p.)

c)

Frågan om kommunstruktur har delat partifältet. Svaret granskar de centrala skillnaderna mellan de politiska partiernas linjes i kommunstrukturfrågan. Slutsatserna i svaret bygger på hänvisningar till den samhällspolitiska diskussionen och besluten om samhällspolitiska frågor under de senaste åren. (3 p.)

Uppgift +10

a)

Industrins investeringar ökar den ekonomiska tillväxten. Att investeringarna minskar vittnar om problem i ekonomin. Investeringarna ökar den totala efterfrågan i samhällsekonomin, bl.a. efterfrågan på arbetskraft och nyttigheter. Investeringarna förbättrar vanligen produktiviteten. Då det råder lågkonjunktur bidrar investeringarna till att recessionen inte blir så kraftig. (3 p.)

b)

Svaret innehåller en redogörelse för de viktigaste förändringarna och kontinuiteterna i figuren: F o U-utgifternas andel har ökat kraftigt fr.o.m. 1980-talet; observera också effekterna av konjunkturväxlingar, som t.ex. nedgången förorsakad av depressionen på 1990-talet. Investeringsgraden har i genomsnitt hållit sig på samma nivå under den period som figuren gäller. (2 p.)

c)

Av svaret framgår vad de fasta investeringarna och F o U-utgifterna består av. Fasta investeringar är vanligen investeringar i maskiner, anordningar och byggnader; F o U-utgifterna är immateriella investeringar i t.ex. forskning, produktutveckling och utbildning. I Finland har tyngdpunkten förskjutits från fasta investeringar mot immateriella investeringar, eftersom man i allt högre grad försöker uppnå ekonomisk tillväxt med hjälp av nya uppfinningar och genom att utnyttja ny teknologi. Den finska industrins struktur har förändrats vilket innebär att också investeringsstrukturen förändras. (4 p.)